

Že kar nekaj časa se v uvodniku in delu revije posvečamo vprašanju dolgotrajne oskrbe. To je eno najbolj perečih socialnih vprašanj v Sloveniji. Čim prej bi morali nanj odgovoriti na način, kot ga v zadnjih dveh desetletjih rešujejo druge evropske države. V to nas sili skupna evropska politika in čedalje bolj pereče stanje doma. Pred desetletjem je bil finančni vložek v zagon sistema dolgotrajne oskrbe še sorazmerno majhen, naša državna blagajna pa še ni bila v obdobju suhih krav. Škoda, da slovenska politika in uprava od osamosvojitve Slovenije naprej nista kazali učinkovite volje za socialno oskrbo in zdravstveno nego starostno onemoglih in kronično bolnih. Čeprav ne kaže, je to eno od najobčutljivejših točk socialne varnosti. Na tem področju ni stavk ne medijskih pritiskov. Samo od sebe se ne bo rešilo. Tudi s pisanjem strokovnih člankov in knjig ter z raziskovalnimi analizami ne. Ali ima torej kak smisel, da v reviji prinašamo spoznanja, dobre izkušnje in analize o tem? Menimo, da ima smisel, ker daje političnim in upravnim snovalcem bodočega zakona o dolgotrajni oskrbi strokovne informacije.

V prejšnji številki smo pisali o razbremenilni pomoči družinskim oskrbovalcem, ki nosijo na svojih plečih tri četrtine oskrbe. Sistemi za dolgotrajno oskrbo po svetu se pravkar trudijo za učinkovito podporo tej tihi večini oskrbovalcev, da se njen delež ne bi manjšal in s tem sesul oskrbovanje. Danes se dotikamo vloge krajevne skupnosti, ki je organizacijsko izhodišče kakovostnega, celovitega in finančno vzdržnega sistema dolgotrajne oskrbe. Ne podpora družinskim oskrbovalcem ne opolnomočenje vloge krajevne skupnosti nista v interesnem polju močnejših lobijev, ki zavirajo sprejem tega sistema ali ga želijo usmeriti v slepe ulice svojega interesa.

Dolgotrajna oskrba starostno onemoglih ljudi sodi v domeno krajevne skupnosti enako kakor otroško varstvo ali še bolj, saj se otroci brez težav prilagodijo varstvu v tujem kraju, selitev starega človeka iz njegovega kraja pa ga dobesedno izkorenini. Ko se je v zadnjega pol stoletja razvijalo otroško varstvo, je bilo samoumevno, da se vrtci gradijo v središču vsake krajevne skupnosti. Bilo je »stoletje otroka«, zato so stroke, politika in uprava samoumevno umeščale vrtce v prostorsko najugodnejše lokacije krajevnih središč. Domovi za stare ljudi (tedaj edini javni program za oskrbo onemoglih starih ljudi) so bili prvi dve desetletji po drugi svetovni vojni v starih gradovih. Po letu 1970 smo po zaslugi pionirja slovenske gerontologije Bojana Accetta in njegovih sodelavcev začeli obnavljati stare domove in graditi nove, seveda po tedanjih razvojnih merilih. V teh štirih desetletjih je bil razvoj na področju programov za oskrbo vsaj tako velik kakor v avtomobilski industriji. Žene ga spoznanje, da sodi oskrba starostno onemoglega človeka v krajevno skupnost, kjer je bil ukoreninjen. Človeka presune, ko sliši stanovalko v oddaljenem domu: »*Rada bi slišala glas domačega zvona!*« Pa domačo govorico okrog sebe. In videla skozi okno svoj kraj, pod oknom pa domače ljudi.

V sodobni dolgotrajni oskrbi pride dom za stare ljudi med deset in več krajevnimi programi na vrsto zadnji. Prva je sistemska pomoč pri prilagajanju svojega stanovanja za življenje v starosti. Po Evropi intenzivno ozaveščajo ljudi o tem in občinska služba za urejanje prostora in infrastrukturo je lahko odličen svetovalni servis, sistemi za dolgotrajno oskrbo pa omogočajo ljudem nepovratno finančno pomoč pri prilagoditvi stanovanja za starost. Vrsta programov pomaga, da lahko onemogel človek živi doma in da razbremenijo svojce, ki skrbijo zanj. Šele če noben drug oskrbovalni program ne zadostuje več, pride na vrsto preselitev v domač krajevni dom za stare ljudi, ki je po sodobnih merilih gospodinjska skupina, ki v resnici deluje na podoben način kot domače gospodinjstvo.

Če je sodobna dolgotrajna oskrba dobro organizirana na krajevni in nacionalni ravni, ni nič dražja kakor tista, ki deluje po konceptih izpred štirih desetletij – podobno kot sodobni avtomobili niso dražji od potratnih in neudobnih iz sedemdesetih let. Eno od izhodišč bodočega slovenskega zakona o dolgotrajni oskrbi je torej finančno in strukturno omogočiti krajevnim skupnostim, da bodo poskrbele za kakovostno sodobno oskrbo svojih občanov.

Urednik